

Verkostoilla vaihdoksiin – uusia jatkajia Lappilaisille yrityksille

Suomessa on tällä hetkellä noin 75.000 yrittäjää, joiden ikä on yli 55 vuotta. Myös lappilaiset yrittäjät sekä yritysten työntekijät ikääntyvät kiihtyvällä vauhdilla. Mikäli paikalliselle yritystoiminnalle ei saada jatkajaa, uhkaa kuntia ja sitä kautta koko maakuntaa elinvoiman merkittävä hiipuminen. Joillekin paikkakunnille kriittisten yritystoimintojen säilyminen alueella on eräänlainen kohtalonkysymys.

Kunnat ovatkin tunnistaneeet perinteisen uusien yrittäjien neuvonnan lisäksi omistajanvaihdostoiminnan oleelliseksi osaksi elinkeinopolitiikkaansa, ja Lapissa on jo tehty jokaiseen kuntaan kohdistuvia omistajanvaihdoksien tukitoimia ja hanketoimintaa. Toiminnan johtopäätöksenä on todettu tarve laajentaa omistajanvaihdosaktiiviteetteja väestörakenteeltaan sekä ostaja- että jatkajapotentiaaliltaan haasteellisen Lapin ulkopuolelle.

Suomen Yrittäjien aluejärjestöt järjestävät omistajanvaihdostoimintaa lähes koko Suomessa. Myös Lapin Yrittäjät ry:llä on vahva kokemus, osaaminen sekä paikallistuntemus Lapin yritystoiminnasta sekä -toimijoista. Tämä Lapin Yrittäjät ry:n osarahoittama ja JTF-Rahaston 80 % tuella toteutettava ”Verkostoilla vaihdoksiin”-hanke pyrkii vastaamaan aikaisemmissa omistajanvaihdostoimissa tunnistettuihin haasteisiin sekä kokeilee myös uusia toimintatapoja ja malleja.

Hankkeen avulla lappilaisten yrittäjien verkostoa laajennetaan koko Suomeen sekä monipuolistetaan mm. verkostoitumalla yrittäjä- ja kehitysverkostoihin sekä myös kansainvälisiin verkostoihin. Yhteistyöverkostot kattavat myös Suomen Yrittäjät ry:n maahan muuttaneiden yrittäjien verkoston, valtakunnallisen omistajanvaihdosfoorumia, Invest In Finland-verkoston sekä alueelliset toimijat sekä hankkeet, joiden tavoitteena on saada uutta voimaa yritysten työvoimaksi ja omistajiksi. Lisäksi hankkeessa tehdään yhteistyötä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja ammattioppilaitosten yrittäjyyskasvatus, innovaatio-, sekä start Up-toimijoiden kanssa.

Lapin Yrittäjät ry toimii tämä hankkeen voimin Lapin keskeisenä ja puolueettomana omistajanvaihdostahona, koordinoi alueellista omistajanvaihdosfoorumia ja tarjoaa matalan kynnyksen apua ostajille, myyjille ja sukupolvenvaihdosta harkitseville sekä tukee kuntien elinkeinopalveluja omistajanvaihdoskysymyksissä.

Hanke palvelee neuvonnassa ja verkottamisessa kuntarahoitukseen osallistuvien kuntien yrityksiä. Hankkeen yleiset tulokset ovat julkisesti koko maakunnan hyödynnettävissä. Hankkeen alustava budjetti on 242.556 euroa. Alustava projektisuunnitelma on liitteenä.

Lapin Yrittäjät ry:n esitys Kemijärven kaupungille

Tavoite on, että kaikki Lapin kunnat voisivat osallistua hankkeen rahoitukseen. Lapin Yrittäjät pyytää ilmoittamaan 28.2.2023 mennessä sitoutuuko kuntanne hankkeen kuntarahoitukseen seuraavasti: Vuonna 2023 noin 385,75 euroa, vuonna 2024 noin 860,99 euroa ja vuonna 2025 noin 502,24 euroa.

Kuntarahoituksen tarkka summa selviää, kun kunnilta on saatu sitoumukset hankkeen rahoitukseen. Mikäli kuntarahoitus toteutuu riittävänä ja hanke saa myönteisen rahoituspäätöksen JTF-rahastosta, hanke toteutetaan ajalla 1.8.2023 – 31.7.2025 (24 kk).

Lapin Yrittäjät ry

Pirkka Salo, Toimitusjohtaja

Verkostoilla vaihdoksiin-hanke

ALUSTAVA HANKESUUNNITELMA

2.1.2023

Hankkeen toteuttaja: LAPIN YRITTÄJÄT RY

Toteutusalue: Kaikki Lapin kunnat

Hankkeen tiivistelmä

Lappilaiset yrittäjät sekä yritysten työntekijät ikääntyvät kiihtyvällä vauhdilla. Mikäli yritystoiminnalle ei saada jatkajaa, koko maakuntaa uhkaa elinvoiman merkittävä hiipuminen. Joillekin paikkakunnille tiettyjen yritystoimintojen säilyminen on jo eräänlainen kohtalonkysymys. Suomen kansallisessa rahoitusohjelmassa omistajanvaihdokset onkin määritetty yhtenä tärkeänä painopistealueena.

Tämä ”Verkostoilla vaihdoksiin”-hanke pyrkii vastaamaan tunnistettuihin haasteisiin sekä kokeilee uusia toimintatapoja ja malleja, joiden avulla Lappilaisten yrittäjien ja yritystoimijoiden verkostoa laajennetaan koko Suomeen verkostoitumalla yritysvälitystoimintaa harjoittaviin toimijoihin, invest in -toimijoihin, kansainvälisiin verkostoihin sekä työperäisen maahanmuuton kautta muodostuneeseen yrittäjäpotentiaaliin, sekä muihin yrittäjä- ja kehitysverkostoihin. Lapin yrittäjät ry toimii tämän hankkeen kautta Lapin yhteisenä omistajanvaihdostahona, koordinoi alueellista omistajanvaihdosfoorumia ja tarjoaa matalan kynnyksen neuvontapalvelua sekä ostajille, myyjille, kunnille ja sukupolvenvaihdosta harkitseville.

Hanke kohdistuu Lapin alueen yrittäjin ja kuntien elinvoimasta vastaaviin tahoihin. Välittöminä hyödynsaajina ovat lappilaiset kunnat ja niiden yritykset.

Hankkeen tausta

Suomessa on noin 75 000 yrittäjää, jotka ovat täyttäneet 55 vuotta. Näistä yli puolet suunnittelee viiden vuoden sisällä luopumista liiketoiminnastaan joko omistajanvaihdoksen tai lopettamisen kautta. Lapissa arviolta noin 3000 yritystä tulee 10 vuoden sisällä tarvitsemaan jatkajan. Omistajanvaihdostilanteessa olevissa yrityksissä on maltillisen arvion mukaan Suomessa noin 90 000 työpaikkaa. Tarve uuden omistajan löytämiseksi on siis jo tällä hetkellä suuri.

Lapissa on jo tehty omistajanvaihdoksiin liittyviä tukitoimia ja hanketoimintaa. Selvitysten ja aikaisempien toimien johtopäätöksenä on todettu tarve kehittää edelleen toimintaa sekä laajentaa omistajanvaihdoksiin liittyvää verkostointia väestöltään, väestörakenteeltaan ja ostajapotentiaaliltaan haasteellisen Lapin ulkopuolelle.

Suomen Yrittäjät ry:n aluejärjestöt ovat järjestäneet omistajanvaihdostoimintaa lähes koko Suomessa. Myös Lapin Yrittäjät ry:llä on vahva kokemus, osaaminen sekä paikallistuntemus Lapin yritystoiminnasta sekä sen toimijoista.

Vain puolet omistajanvaihdoksista onnistuu. Syitä epäonnistumisille on useita. Yritystä ei ole valmisteltu myyntikuntoon, yrittäjällä ei ole kykyä löytää jatkajaa, alueen ostajapotentiaali on liian pieni, potentiaaliset ostajat eivät saa tietoa mahdollisuuksista, prosessi koetaan liian vaikeana ym.

Onnistunut omistajanvaihdos puolestaan varmistaa verotulot alueelle ja kuntaan, säilyttää työpaikkoja tai luo jopa uusia sekä pitää alueellista vireyttä yllä. Omistajanvaihdos on aiempien tutkimusten mukaan myös hyvä mahdollisuus saada vakiintunut liiketoiminta uuteen kasvuun uuden omistajan toimesta. Lisäksi omistajanvaihdos tarjoaa yrittäjyydestä kiinnostuneelle lentävän lähdön yrittäjäksi.

Kunnat ovat tiedostaneet kasvavassa määrin omistajanvaihdokset tärkeänä elinkeinopolitiikkansa osana. Kuntien kyky toimia laajamittaisesti ylikunnallisten ja ylimaakunnallisten verkostojen ja palvelujen tuottajana on kuitenkin hyvin rajallinen. Tämän vuoksi lähes kaikissa Suomen maakunnissa ratkaisuna ollut täysiaikaisen alueellisen omistajanvaihdoshenkilön rooli ja alueellisen omistajanvaihdosfoorumien muodostaminen. Yhteistyöelimen koordinoijana ja kotiorganisaationa toimivat pääosin alueelliset yrittäjäjärjestöt.

Hankkeen tausta tiivistäen:

- o Lapin väestö ja yrittäjät ikääntyvät kiihtyvällä tahdilla
- o Väestö supistuu nopeasti
- o Lapissa on jatkajista ja ostajista huutava puute – tarjontaa uutta verta kaipaavista yrityksistä on runsaasti yli kysynnän
- o Yrityksillä työvoimapula, jatkajaa henkilökunnasta on vaikea löytää
- o Nuoret muuttavat pois – yrittäjyys ei kiinnosta
- o Maakunta kaipaa uutta työvoimaa, investointeja ja yrittäjiä
- o Suomessa kaikissa maakunnissa on omistajanvaihdokseen tähtääviä toimia ja hankkeita
- o Yrityksen ostamiseen ja myymiseen liittyy myyntejä hinnasta, rahoituksesta ja käytännön vaikeuksista. Yrityksissä on vähän omaa omistajanvaihdososaamista
- o Neutraali neuvova taho koetaan usein helpommin lähestyttäväksi, kuin oman kotikunnan toimija
- o Omistajanvaihdososaaminen kumuloituu vain, jos yritystapahtumia on riittävästi
- o Kansainvälisen omistajan löytämisen tai työvoimaperäisen maahanmuuton tuoman ostajapotentiaalin mahdollisuudet ovat lähes käyttämättä.

Hankkeen tavoitteet ja työsuunnitelma

Tämä ”verkostoilla vaihdoksiin”- hanke verkottaa lappilaiset uutta omistuspohjaa kaipaavat yrittäjät muiden alueiden suomalaisten yritysten kanssa sekä myös valtakunnallisten omistajanvaihdostoimijoiden kanssa. Osallistumalla verkostoihin myös eteläisen ja ruuhka-Suomen alueella hanke hakee investoreita sekä uutta liiketoimintaa hakevia tahoja sekä tiedottaa näitä Lapin elinvoiman mahdollisuuksista.

Hanke luo uutta kehittämispotentiaalia Lapissa jo olevasta ja yrityksissä työskentelevästä mahdollisesta omistajapotentiaalista. Hanke toimii myös sillanrakentajana sekä omistajanvaihdosten katalyyttinä yritysten ja asiantuntijatahojen ja rahoittajien välillä. Hanke myös valmentaa ja neuvoo omistajanvaihdosasioihin liittyvissä kysymyksissä sekä parantaa yritysten ja kuntien valmiutta yrityskauppoihin.

Hanke löytää uusia kanavia nuorempien ostajaryhmien tavoittamiseksi sekä verkottaa lappilaisia yrittäjiä kansainvälisiin yritysverkostoihin sekä edistää jo Suomessa olevan kansainvälisen työvoiman yrittäjäksi siirtymistä.

Hankkeen tarkemmat ja yksityiskohtaisemmat operatiiviset tavoitteet määritetään JTF-rahoitushaun ohjeistuksen mukaisesti sen tullessa julki arviolta helmikuussa 2023.

Hankkeen verkostoon kuuluvat ainakin:

- Yritysvälitystä harjoittavat yritykset eri puolilla Suomea
- Lapin paikalliset yrittäjähdistykset
- Omistajanvaihdoshankkeet eri puolilla Suomea
- Invest in Finland / Business Finland
- Suomen Yrittäjät ry:n verkosto ja omistajanvaihdosfoorumi
- Suomen Yrittäjät ry:n maahanmuuttajayrittäjäverkosto
- Lapin alueen ja kuntien invest in-verkosto sekä verkostot, kuten Start Up Refugees ja vastaavat jo olemassa olevat verkostot.
- Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja ammattioppilaitosten yrittäjäyryskasvatus, innovaatio, sekä start Up-toimijat.

Hankkeen työpaketit ovat:

1. Selvitys Lappilaisten yritysten kyvystä ja tahtotilasta hakea yritystoiminnalle jatkajaa
 - o Muualta Suomesta
 - o Lapin alueella yrityksissä jo työskentelevästä ulkomaisesta työvoimapotentialista
 - o Kansainvälisestä invest in-potentialista
2. Verkottaminen alueellisesti ja Suomen omistajanvaihdostoimijoiden kanssa.
3. Verkottaminen Suomeen suuntautuvaa investointipotentialia hallitseviin toimijoihin
4. Kotimaisiin investointi- ja omistajanvaihdostapahtumiin osallistuminen yhdessä yritysten kanssa ja yritysten motivointi verkostoitumiseen, omistajanvaihdosviikon tapahtumat 2023 ja 2024.
5. Kokeiluluontoinen osallistuminen yritysryhmän kanssa johonkin valittavaan kansainväliseen/skandinaaviseen omistajanvaihdos/invest in-tapahtumaan.
6. Jatkuva yritysten sekä kuntien elinvoimasta vastaavien tahojen matalan kynnyksen omistajanvaihdosneuvonta omistajanvaihdoksissa ja sukupolvenvaihdoksissa koko Lapin alueelle osallistumalla kuntien ja kehitysyritysten yhteisiin tapahtumiin lähitapaamisina sekä etäneuvontana.

Hankkeelle palkataan yksi täysiaikainen projektipäällikkö, joka hoitaa hankkeen käytännön toteutuksen, tekee omistajanvaihdosneuvontaa ja vastaa hankkeen taloudesta. Tehtävä vaatii laaja-alaista Lapin alueen yritysten tuntemusta, kokemusta kunnallisesta yritysneuvonnasta ja omistajanvaihdoksista, laajaa omaa verkostoa ja kykyä itsenäiseen työskentelyyn vähintään suomen-, englannin ja ruotsin kielellä. Hankkeen viestintää tehdään käyttäen Lapin Yrittäjät ry:n viestintäosaamista ja -kanavia sekä ostamalla mediatilaa ja maksullista somenäkyvyyttä.

Hankkeen suunniteltu toteusaikataulu, rahoitus ja ohjausryhmä

Hanke toteutetaan suunnitelman mukaan 1.8.2023 – 31.7.2025 välisenä aikana. Hankkeen talousarvion mukainen kokonaissumma on 242.556 euroa. Päärahoitus haetaan keväällä 2023 JTF-rahastosta, jonka osuus on 80 % hankkeen kokonaiskuluista. Lapin Yrittäjät ry vastaa 25 % osuudella omarahoitusosuudesta ja Lapin 21 kuntaa yhdessä lopusta omarahoituksen osuudesta alla olevan taulukon mukaisesti. (mikäli jokin kunta jää hankkeen palvelusta pois, jyvitetään sen osuus osallistuvien kuntien kesken samalla periaatteella) Hankkeen yksittäiset toimenpiteet täsmentyvät hankkeen edetessä ja hankkeen toteutumista valvoo ohjausryhmä, johon kutsutaan kaksi kuntien operatiivisen toiminnan edustajaa, jotka voivat olla esimerkiksi kunnanjohtajia tai elinkeinoista vastaavia henkilöitä, kaksi yrittäjäjäsentä, Lapin Yrittäjät ry:n toimitusjohtaja sekä rahoittajan ohjeiden tai päätöksen mukainen edustus.

	2023	2024	2025
Enontekiö	90,33	216,79	126,46
Inari	353,85	849,24	495,39
Kemi	756,70	1816,08	1059,38
Kemijärvi	358,75	860,99	502,24
Keminmaa	399,09	957,81	558,72
Kittilä	329,36	790,46	461,10
Kolari	201,41	483,39	281,98
Muonio	117,19	281,26	164,07
Pelkosenniemi	46,65	111,97	65,32
Pello	166,42	399,41	232,99
Posio	154,81	371,54	216,73
Ranua	185,31	444,73	259,43
Rovaniemi	2430,44	5833,04	3402,61
Salla	172,48	413,95	241,47
Simo	146,63	351,91	205,28
Savukoski	50,95	122,27	71,33
Sodankylä	413,38	992,11	578,73
Tervola	145,52	349,24	203,73
Tornio	807,86	1938,86	1131,00
Utsjoki	59,38	142,51	83,13
Ylitornio	193,38	464,12	270,74